

TAŞIMDAKİ MENDİL BAŞIMDAKİ YEMENİ

Hüseyin KARATAŞ

Araştırmacı Yazar

selcen57@gmail.com

Kıratlı Köyü Eski Mezarlığı

Kıratlı Köyündeyim.

Kıratlı Mezarlığı, Anadolu'nun birçok yerinde olduğu gibi köyün girişinde. Mezarlığa biraz dikkatlice baktığınızda, baş ve ayakucu taşlarına, tahtalarına bağlanmış renk renk yemeniler, mendiller, yan yatmış toprak testiler, türlü çeşit yapma çiçekler görürsünüz.

Kıratlı Köyü Mezarlığı

Birbirinden farklı oyalarla çevrelenmiş yemeniler süsler kadınların mezar taşlarını. Oyalılar emek işi, alın teri, göz nuru. Oyalılar renk renk, desen desen, pul pul, boncuk boncuk. Birçok mezar taşında, üst üste bağlanmıştır. Kimi tabiat gibi

canlı, kimi sade, kiminde sırdaşa göz kırpan, işaret çakan özel işlemler...

Journal of Social Sciences and Humanities:

Mendiller, üçgen biçiminde katlanarak, erkeklerin hece taşlarına düğümlenmiş. Bugün hava çok sıcak. Ağustos böceklerinin cır cır öten sesleri kulaklarımda. Ara sıra bir yel dokunuyor sararmış otlara. Otlar eğiliyor, doğruluyor, cezbeye tutulmuş gibi titriyor, ... Yapraklar kımıl kımıl, tespih çekiyor gibi hareketli. Yemenilerin,

Mezar taşlarına bağlanmış, yemeni ve mendiller

mendillerin kanatları esen rüzgarla açılıp kapanıyor, pullar, boncuklar yanıp dönüyor... Benimle mi, yoksa mezardaki ölülerle mi bilmiyorum, ama konuşuyorlar. Bir sohbetin tam ortasında kalıyorum...

Ben bir zeytin ağacının dibinde oturmuş gölgelenirken, torbalar ellerinde üç kadın girdi mezarlığa. Özenle basıyorlardı toprağa. Bir tüy hafifliğiyle süzülüp geçtiler. Yukarıda bir yerde, bir mezarın başında durdu üç birden.

Biri altmışında, biri kırkında ve yirmisinde biri. Dikkatle açtılar ellerindeki torbaları. Mezarı, yapma çiçeklerle süslemeye koyuldular. Tohumlar serpildi sonra toprağa. Jelatinli şekerler, özenle dizildi mermerlerin üzerine. Yeşil bir dal gibi uzayan ipe, dizildi kırmızı güller ve sonra gerildi ayakucu taşı ile

Kıratlı Köyünde Mezar ziyaretinde üç kadın

başucu taşına arasına. Mezar adeta canlandı. Anne - kız ve onun kızı... Görevlerini yapmanın huzuru yüzlerinde... Doğruldu üçü birlikte. Gözlerinde sevgi, hasret ve hüznün iç içe... Önce başardıkları işe, sonra birbirlerine baktılar. Mutluydular.

Açık, yumuşak ve soluk renkli yerel giysiler içindeydi anne. Kızın giysileri mavi gökyüzünün altındaki çiçekli bahçeleri andırıyordu. Kızın kızı daha sade giyinmişti. Başta siyah bir eşarp, üstte bej bir gömlek ve altta Sade bir şalvar. Hep birlikte dualar okudular. Mezarı, bir canlıyı sever gibi sevip okşadılar. Bir canlıyla konuşur gibi, hatırlar sorup yad ettiler öleni. Görevlerini yerine getirmenin huzuru yüzlerinde, biraz hüznün, biraz hasrete bulanmış bir tebessümle, geldikleri gibi sessizce ayrıldılar mezarlıktan.

Ölülerin arasında diri bir ben kaldım. Onlar toprağın altında, ben üstünde, uzun süre dinledik çevreyi. Anadolu'nun hemen her köşesinde ölümler, yaşayanların hayatında var olmaya devam ediyor. Ölüm bir son değil onların gözünde, bir başkalaşım sadece. Ruhlar, her zaman aramızda, her zaman bizimle. Cuma ve kandil geceleri yukarılardan bir yerden bizi izliyorlar.

Köy mezarlıkları, hayatın dışında değil, aslında tam ortasındadır. Yanından geçerken, selam verir Fatihalar okuruz. Onların da bir zamanlar aramızda olduğunu hatırlar, ölümün bir gün bizi de kavrayacağını bilir, yaşantımızı ona göre düzenleriz.

Mezar ziyaretleri, ülkemizde yöre yöre farklılık gösterir. Mesela ölülerimizle selamlaşırız. Mezar başına vardığımızda bir diri ile merhabalaşır gibi merhabalaşırız. Dünyadan, kendimizden haberler veririz, Yasinler, Fatihalar okuruz. Örnek olarak, Kars'ta Azeriler taşlarla mezar taşlarına vurarak haber verirler geldiklerini. Safranbolulular, Hıdırellezde kestikleri kurbanın kanını mezarlara akıtarak selamlarlar ölümlerini. Tahtakuşların ölüleriyle oturup, kahve içtikleri, piknik yaptıkları şarapla demlendikleri bilinen bir gerçek. Karadeniz'de ve Çorum civarında mezarlar evlerin bahçelerinde, tarlaların bir kenarındadır. Sabah akşam ailenin yaşayan bir bireyi gibi hayatın parçası olmaya devam ederler. Mezar taşları yaşadıkları iklimde tapusudur bir milletin. Çok uzak olmayan bir zaman diliminde Doğu Karadeniz'den bazı insanlar yurt dışında gönüllü iskana tabi tutulmuşlardı.

Journal of Social Sciences and Humanities:

Bu insanlar iskân bölgesine yanlarında torna-tesviye malzemeleri ile ecdadının mezar taşlarını götürmüşlerdi.

- Niçin bu malzemeleri getiriyorsunuz? diye sorduklarında,
- Güvenliğimizi sağlamak için silah yapacağız.
- Ya mezar taşları?
- Ha! Onlar mı? Onlar bizim tapumuz, nüfus cüzdanımız. Biz bu taşlarla bu topraklarda hak iddia edeceğiz...

Ahlat Selçuklu Mezarlığı - Fotoğraf: Ceval Kaya

İşte bu yüzden işgaller ve istilalar ilk yıkıma mezarlıklardan başlar. Her

millet işgal ettiği ülkenin mezarlıklarını yerle bir eder. orada yaşadıklarına dair bir iz bırakmaz. Bu yüzden değil mi ki Ahlat'ta ki Selçuklu Mezarlığına, mezar taşlarına gözümüz gibi bakmaktayız... Bu yüzden değil midir ki, Artık yok edilmiş olan,

Journal of Social Sciences and Humanities:

Balkanlarda Evlad-1 Fatihan mezarlarına içimiz yanar.

Mezarlıktaki her hareket ölüye bir merhabadır aslında, bir selamlamadır. Başucu taşlarına bağladığımız, tülbentler, mendiller, süsler, yapma çiçekler, ölüye merhabanın başka bir biçimidir. Ona yalnız olmadığını, unutulmadığını, sevildiğini anlatır...

Ben bu düşünceler içindeyken, yetmiş yaşlarında bir adam, yemenisi iyice solmuş bir mezara doğru yürüdü... Mezar taşına doğru saygıyla eğildi ... Güneşin rengini aldığı yemeniye, bir çocuğun yüzünü koşar gibi dokundu, sevdi... Kutsal bir görev yapıyor gibiydi... Cebinden çıkardığı yazmayı, mezar taşına, sanki annesinin başına bağlar gibi doladı ve düğümledi. Elleri duada, gözleri yarı kapalı dikildi haylice... Elini yüzüne sürdüğünde, yanına sokuldum;

Hüseyin Annesinin Başına yemeni bağlıyor

- Allah rahmet etsin! Kiminiz olurdu?
- Annem...
- Adınız ne?
- Hüseyin...

Ne çok 'Hüseyin' vardı Kıratlı'da.

- Benim adım da Hüseyin! dedim elimi uzatırken.

Her bayram gelirmiş mezarlığa Hüseyin. Başında durduğu mezar anasının mezarıymış. Bazen geçip giderken Fatiha okurmuş anacığına.

Journal of Social Sciences and Humanities:

- Neden sizin yemeniniz diğerkleri gibi değil?

-Yaşlıydı annem... Yaşlıların yemenileri sade olur. Oyası olmaz, olsa bile ince olur belli belirsiz.

-Peki, niçin bu yemenileri mezar taşlarına bağlıyorsunuz?

- Onu sevdiğimizi, unutmadığımızı belli etmek için. Bir de kimse sahipsiz, kimsesiz demesin diye.

-Haberi var mıdır sizin bu yaptıklarınızdan?

-Öyle inanıyoruz.

Mezarlıkta ki bazı mezar taşlarını gösterdim,

- Bak şunda, şunda, şunda mendil bağlı, neden?

- Kadın erkek belli olsun diye.

- Bazı yemenilerin oyası daha güzel. Bazıları daha bir canlı, daha çok emek verilmiş sanki?

-Şu gördüğün, çok genç ölmüştür. Az İlerde ki mezarda yatan sevdiğine

4 Yaşında ölmüş bir erkek çocuk mezarı

Bir kadının mezarı

kavuşamamış, muradına erememiştir. Gençlerin başına bağlanan yemeniler, biraz da bunu belli eder. Bu yüzden özenle seçilir.

- Ya şu köşesine oya yapılmış olan?

- Haa o mu? O da sevdiğine kavuşmadan gitmiş bir delikanlı...

Journal of Social Sciences and Humanities:

Hüseyin'le sohbet ederek çıktık mezarlıktan, köye doğru ilerledik. Kurban Bayramının birinci günüydü. Meydanda kimseler yoktu. Herkes evinin avlusunda kurban telaşı içindeydi. Köy kahvesi kapalı olduğundan çay içme arzumuzu

erteledik. Hüseyin'den ayrılınca, meydanda biraz daha kaldım. Karşıda Salihler Köyü'nün bostanları, zeytinlikleri, daha aşağıda Salihleraltı'nın bütün sahili kaplayan yazlıkları ve masmavi bir deniz vardı. Midilli Adası bütün bir sahil boyunca onlarca kilometre uzanarak kaplıyordu ufku.

Gelmişken bir kaç fotoğraf çekeyim dedim...

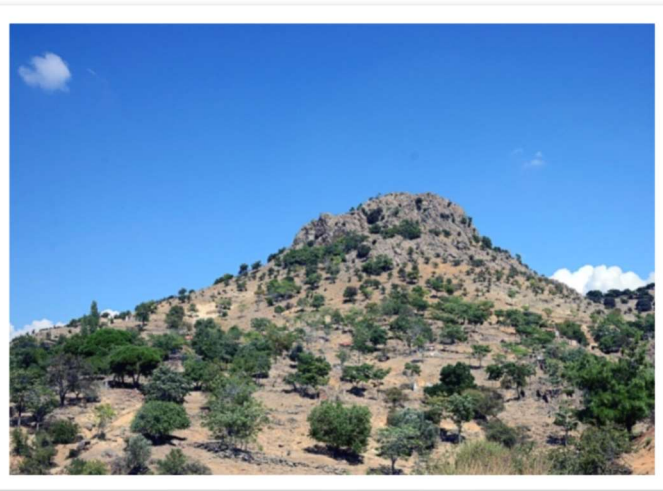

Kıratlı Köyü'nden Salihleraltı'na ve Ege Denizine bakış

Her yörenin mezarlık ziyaretinin yoğun olduğu zamanlar vardır. Bizde arife günü öğleden sonra başlar, ikindi sonrasında yoğunlaşır ziyaret. Eğer Ramazan Bayramı ise

erkekler bayram namazından sonra hemen eve gelmezdi. Önce mezar üstüne uğrarlardı. Kabir ehli ile selamlaşır, bayramlaşır, Kuranlarını okur, dualarını yaparlardı. Yakın akraba kabirlerini tek tek ziyaret ederlerdi. Bunu yaparken, sırayı saygıyı da elden bırakmazlardı.

Önce ailenin ahrete göçmüş en büyüğünün mezarı başına varılır, sonra sırasıyla diğer kabirler dolaşılırdı. Eğer Kurban Bayramı ise, birinci gün kurban işlerine ayrılır, kabir ziyareti ikinci

Eski Kıratlı Köyü'nün kurulduğu Dağ

Journal of Social Sciences and Humanities:

güne, bazen de üçüncü güne kalırdı.

Cuma günü sabahtan akşama mezarlıktaydım. Hem arife günü hem de bayramın birinci ikinci günü defalarca Kıratlı Mezarlığına gittim. Gördüğüm geleneğin nedenlerini öğrenmeye çalıştım. Ne kadar çok insanla konuşursam olayın gerçeğine o kadar çok yaklaşabilirdim. Yoğun bir mezar ziyaretine denk gelemedim maalesef. Bir de konuştuğum hemen herkes, Kıratlı Köyü'nün eskiden dağın yamacında kurulu olduğunu söylemekteydi. Dağın yamacındaki kayaların düşme tehlikesi dikkate alınarak, köy bugünkü yerine taşınmıştı. Yine konuştuğum herkes geleneğin eski yerleşim yerinde de yaşadığını söylüyordu.

Eski Kıratlı köyünden

Öyle olup olmadığını gözümle görmeliydim. Yol becerimin zayıf olduğunu dostlar bilir. Üçüncü denemeden sonra bulabildim Eski Kıratlı Köyünü. İssız evler, viran olmuş yapılar, yıkılmış duvarlar beni çok duygulandırdı. Koyunlarını sağmaya gelen birine sorarak öğrendim mezarlığın yerini. Tepenin dik yamaçlarında kurulmuştu eski Kıratlı. Şimdi o yamaçlar birçok yerden seller tarafında yarılmış. Yollar çukurlarla, tepeden yuvarlanan irili ufaklı taşlarla doluydu. Ve kuraklığın, susuzluğun ürettiği toz her yerde

Journal of Social Sciences and Humanities:

gelip sizi buluyordu. Mezarlığa girdiğimde, akşamın olmasına bir saat ya var ya yoktu. Yılların tahribatıyla artık dik duramayan doğal mezar taşları karşıladı önce beni. Çok eski bir mezarlıktaydım. İlk dikkatimi çeken, kesilmiş çok büyük ağaçların kökleri oldu. Belki yirmi, yirmi beş ağaç aynı anda kesilmiş gibiydi. Mezarlıklardaki ağaçların kesilmesini hiçbir zaman hoş görmedim görmem de. Anlaşılan burada da böyle bir şey olmuş, mezarlığın doğal örtüsü üzerinden çekilip alınmış. Sorduğum kişiler, beni doğruladı.

Kimisi toza toprağa karışmış, kiminin tahtası yan devrilmiş, sekiz on mezarda yemeni ve mendile rastladım. Gelenek, bu terk edilen mezarlıkta az da olsa devam ediyordu. Beni en çok duygulandıran Cennet'in mezarı oldu. 1967 yılında 22 yaşında ölmüştü

Eski Kıratlı Köyü Mezarlığı - Kesilen ağaçlar

Cennet. Yaşasaydı bugün 73 yaşında olacaktı. Akranları gibi tarlada çalışırken güneşte yanan teni ve kırış kırış elleriyle çıkacaktı karşıma. Ben, Kıratlı sokaklarında dolanırken rastlasam, ona bile soracaktım bu mendillerin, bu yemenilerin bu oyalarn hikayesini. O da;

- Biz büyüklerimizden böyle gördük, diyecekti belki...

Ne var ki, güzel bir çocuk dünyaya getirecekken, yavrusuyla beraber cennete göçmüştü Cennet. Benim ailem de bir göç yaşamıştı. Giresun'un 1900 metreyi bulan yüksekliğindeki Aksu Köyü'nden Gemlik'e göçerken, mezarlığa da uğradığını söyler annem. Dualar okuduğunu, ebeleriyle, dedeleriyle bir diriyle selamlaşır, bir diriyle vedalaşır

22 Yaşında Lohusadan ölen Cennet Yakar'ın Mezarı

Journal of Social Sciences and Humanities:

gibi vedalaştıklarını anlatır. Dirilerden ayrılmak kadar zor gelmiştir onlara ölülerinden ayrılmak. Kıratlı Halkı da bu duyguları yaşamış mıydı acaba? Son bir defa mezarlığa, yakınlarının başucuna varıp;

- Merak etmeyin! Yine geleceğiz, sizi yalnız bırakmayacağız!” demişler miydi?

- Belki...

Mezar taşlarına bağlanan yemeni ve mendiller, rüzgarla hareketlenerek, birbiriyle konuşmaya başladı. Sanki ölülerin iletişim aracıydı her biri. Kıratlı Köyü'nde birçok kadın ve erkekle gördüm. Gördüklerimi kadim bir geleneğe bağlayacak bilgilere tam ulaşamadım. Yaşı yetmiş, sekseni, doksanı aşmış kadınların dedikleri hep aynıydı.

- Biz böyle gördük.

- Çocukluğumuzdan beri bu mendiller, bu yemeniler mezar taşlarına bağlanır...

...

Yaz tatili sona ermekteydi. Aklımda sorular... sorular... Kıratlı Köyü Mezarlığı çevredeki tek örnek olamazdı. Yola çıkmadan bir gün önce Kozak Yaylası'nın denize bakan yamaçlarındaki köylere sürdüm arabamı. Yol alırken, trafiğin nasıl değiştiğini görebiliyordunuz. Kamyonetli, Traktörlü, motosikletli, modeli düşük yerden yüksek araçlar yollardaydı. Ailelerinin, erkeklerinin yanında gülümseyen, neşeli kadınlar, genç kızlar vardı. Başlarında daha dün oyalanmış gibi yeni duran ve rüzgarda savrulan yemenileri, yemeninin altından oyalarla yarış eder gibi savrulan saçlar...

Kıratlı'da Bir Yörük Kadını

Mutlu, musmutlu kadınlar... Benzedikleri

toprak gibi güvenilir, o toprak gibi merhametli, şefkatli, bereketli ve o toprak

Journal of Social Sciences and Humanities:

gibi üretken kadınlar. Kopup geldikleri Orta Asya'nın hatırası sarı saçları, mavi gözleri, bir mühür gibi hala üzerlerinde. Hala Orta Asya'nın bozkırlarında, dağlarında, göl ve ırmak kenarlarında yaşıyor gibi erkekleriyle yan yanalar, omuz omuza, sırt sırta, bazen önlerinde, ama hiçbir zaman gerisinde değil... Bakışları, duruşları, yürüyüşleri güven dolu. Gördüklerim beni mutlu etti. Geleceğe olan inancım arttı. Sonunda aradığımı bulmuştum. Kıratlı yalnız değildi. Kırcılar, Çakmak ve Üçkabağa köyleri de bu geleneği mezarlıklarında yaşatmaktaydı. Selam vererek girdiğim, ölülerin ruhlarına Fatihalar hediye ettiğim mezarlıklarda, zaman su olup aktı.

Üçkabağa Köyü'nden Şener Koşmaz

Üçkabağa mezarlığında, traktörü üstünde bana merakla bakan bir köylüyle sohbeteye koyuldum. Ona da sordum,

- Neden?

- Neden bu mendilleri, bu yemenileri bağlıyorsunuz?

O da Kıratlı Köyü halkı gibi cevapladı beni,

- Eskiden beri böyleydi. Biz böyle gördük büyüklerimizden.

- Ne kadar eski?

- Benim 105 yaşında bir anneannem var, onun zamanında bile bağlanırmış bunlar mezar taşlarına.

- Anneannenin hafızası yerinde mi? Düzgün konuşabiliyor mu?

- Tabi, 1939'da Dikili'yi haritadan silen depremi anneannem bugün gibi hatırlar.

Bir gün sonra yola çıkacak olmasaydım, kesinlikle gidip görüşürdüm onunla. Konuştuğum adamın adını, telefonunu aldım, gülerek,

Journal of Social Sciences and Humanities:

- Anneannene söyle sakın ölmesin! Önümüzdeki yıl gelip onunla konuşacağım, dedim.

Dedim, dedim ama aklım da orada kaldı.

Köylü yoluna devam ederken, ben bir süre daha mezarlar

arasında dolaşmayı

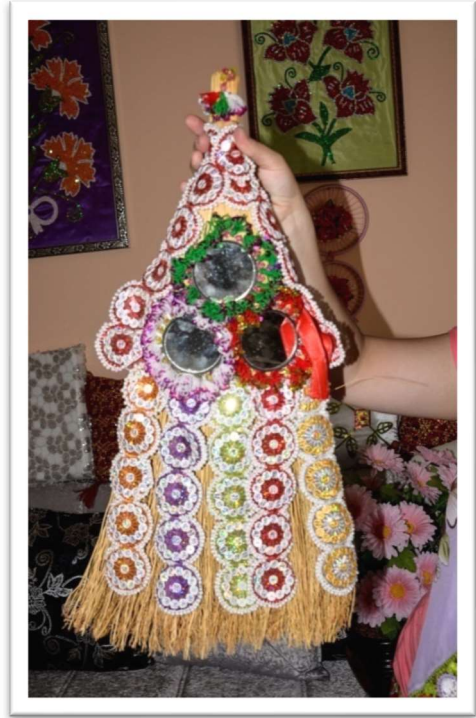
sürdürdüm. Videolar çektim, fotoğraflar aldım. Uzun düşüncelere daldım...

Ölüler ölmemişti aslında, yaşıyordu. Bugün bamy tarlalarında, soğan, pamuk, mısır, ayçiçeği tarlalarında, bereketli zeytin ağacına uzanmış ellerde, Cennet'in güneş gibi gülen, insanın içini ısıtan yüzünü görüyorum. Çalışmayı ibadet saymış bu insanlar, yalnız mezarlarını değil evlerini de süslemişlerdi. Dışarıdan bir şeye benzetemediğiniz o evler, yarın olacak bir düğüne her an hazır gibiydi. Evlerin her köşesi süslenmiş, bezenmiş. Kapı kolları, çay bardakları, tepsiler, terekte duran tabaklar, aynalar, el süpürgelerine varıncaya kadar her nesne, dantellerle, oyalarla, pullanmış, boncuklanmış, dokumalarla örtülmüştü.

Karakeçili Aşireti'nin Yörük köylerinde yaşayan bu insanlar, farkında olmadan nedenini, nasılını unuttukları bir geleneği yaşıyorlardı. Orta Asya'nın geleneklerini biraz değiştirerek, biraz başka anlamlar yükleyerek

Yaşlı bir Yörük Kadını

Yörük evinde bir el süpürgesi

Journal of Social Sciences and Humanities:

ama her seferinde aralarından ayrılan yakınlarına, yaşıyormuş gibi davranarak taşımışlardı günümüze.

Kıratlı Köyü'nün eski mezarlığında dolaşırken rast geldiğim keçi çobanının dediği bir söz kulaklarımda.

- Çok eskiden, ölüyü mezara koyup üstünü kapattığımızda, toprağın üstüne biraz saman serperdik, baş ve ayak tahtaları arasına bir ip gerer ve o ipe bezler bağlardık.

- Neden öyle yapardınız? dediğimde,

- Yırtıcılar ölüye zarar vermesin diye. Hocalar bize öyle söylüyordu...

Ben ise bir geleneğin, ana kaynağından beş bin kilometre uzakta, Ege Denizi kıyılarındaki Yörük Köylerinde, biraz değiştirilerek yaşatıldığına inanıyorum.

Üçkabağaç Mezarlığında konuştuğum bir köylü,

- Bu mezar taşlarına, tahtalarına bağlanmış bu örtüler var ya... Bunlar gece olduğunda, ay çıktığında bir parlıyor... rüzgârın etkisiyle bir sallanıyor... yabancı bir insan, tekinsiz biri mezarlığa yanaşmaya korkar alimallah, yaklaşamaz...

Gezdiğim, inceleme yaptığım köylerin Yörük Köyü olması, kendilerinin Kara

Pullarla süslenmiş yemeniler

Keçili Aşireti'nden olduklarını ifade etmeleri, bölgenin Orta Asya'dan gelenler tarafından Türkleştirilmesi, muhtemel bir ortaklığı akla getiriyordu. Şahit olduğumuz geleneğin, o zamanın

iskan faaliyetlerinin bir uzantısı olduğunu düşündürüyor bize. Buna bakıp, artık kültürel bir ortaklığın kapısı önünde durduğumuzu söyleyebiliriz.

Mezarlıklardaki uygulamalar, Türklerin ölüme karşı tavır alışlarını da yansıtıyor. Türklerde ölüm kavramının olmadığı biliyoruz. Onlar, ölümlü anlatmak için "Uçmağa varmak" ifadesini kullanır. Cennet inancı çok yaygın olmasına rağmen, cehennem algısı mevcut değil. Cennetin varoluşu, aynı

Journal of Social Sciences and Humanities:

zamanda Türklerin öldükten sonra da yaşamaya devam edeceklerine inancı besleyen bir olgudur. Bu nedenle Türklerde mezarlar oda şeklindekiydi. Ve ölen kişi oraya eşyalarıyla birlikte gömülürdü.

Kıratlı'ya yerleşmiş Adanalı bir aile kabir ziyaretinde

Nitekim Kıratlı Köyü mezarlığında mezar ziyareti yapmaya gelen biri kız iki kardeşle yaptığımız sohbette bunu gördüm. Ölen amcalarının mezarının yatak büyüklüğünde kazıldığını, mezarın tabanına bir yatak konulduğunu, ölen şahsın gözlüğünün, çakmağının, saatinin de birlikte gömüldüğünü sadece onlardan değil, cenazede bizzat bulunan köylülerden de dinledim. Ölenin yakınları aslında Adanalı olduklarını, ama kırk senedir Kıratlı Köyü'nde yaşadıklarını, babalarının ve erkek kardeşin ormanda çalıştığını, artık buralı olduklarını söylediler. Şimdi yapılmış olan mezarın, ölünün defninden sonra, ayak ve baş tahtası arasına bir ip gerdiklerini ve bu ipe renkli bez parçaları bağladıklarını ilave ettiler. Mezopotamya bölgesindeki kadim geleneklerde de ölülerin eşyalarıyla birlikte gömüldüğü görülür. Ve her zaman onlara duyulan sevgi ve saygı hissettirilir.

İnceleme yaptığımız köylerinin, geleneklerini Orta Asya'dan buraya taşıdıkları kesin, ancak kuşaklar arası geçişlerde bu geleneklere ait bilginin korunamadığı anlaşılıyor. Muhtemelen göçmenlerin geldikleri yerlere uyum sağlama süreçleri, zorlu yaşam koşulları ve bu coğrafyadan hiç eksik olmayan savaşların yanında alışma süreçleri, hemen hepsi bilginin korunamamasının temel besleyici nedenleri olmuştur.

Türk Kültürü'nde sözün yazıdan önce geldiğini ve sözlü kültür geleneğinin daha yaygın olduğunu biliyoruz. Yunus Emreler, Ahmet Yeseviler, Karacaoğlanlar bu geleneğin ürünüdür. Matbaanın bu topraklara 1800'lerde geldiği düşünülürse, sözün gücü daha iyi anlaşılır.

Geleneğin bilgisinin unutulması onu yok etmemiş, aksine yeni bir anlam yükleme sürecine girilmiştir. Köyde bağlanan tülbentlere yüklenen anlamlar da bunu somutlaştırıyor. Gündelik hayattaki kategorilerin bezlerle birlikte mezarlıkta göstergelere dönüştürülmesi, yaşa göre bağlanan tülbentler, cinsiyete göre mendil ya da tülbent bağlama, renkler, ölümün zamansızlığını gösteren işlemeli örtüler... Hemen hepsi kadim geleneklerin bilgisini unutan bir kuşağın mezarlığı ve ölümü yeniden anlamlandırma süreçlerine örnektir... Bu örnekler, zamanla geleneğe dönüşerek, gelecek kuşaklarda kültür olarak yaşamaya devam ettirilecektir.

Çevresindeki diğer köylerin mezarlıklarından farklı olan Kırcılar, Çakmak, Üçkabağaç ve Kıratlı Köyü Mezarlığı'nda, gözüm rüzgârın etkisiyle sallanan renk renk mendillerde, yemenilerde. Herkesin bakıp geçtiği bu mezarlıklardaki fevkaladeligi bir tek ben mi görüyordum. Kimsenin dikkatini çekmemiş miydi? Bu Yörük köylüleri hala bayramlarda hediyeler götürmüyor muydu ölülerine? Bu hediye mendilleri yemenileri, mezar taşlarına, tahtalarına elleriyle bağlamıyorlar mıydı?

Ve ben, Kıratlı Köyü'nün eski mezarlığına giderken neden yanımda bir hediye götürmediğime üzülüyorum şimdi. Bu soruların bilimsel cevaplarını sosyal bilimciler, tarihçiler, sosyologlar, araştırmacılar bulup verecek. Belki gözümüzün önünde olan kimi cevaplar, ben soruları doğru sormadığım için ortaya çıkmadı. Üstüme düşeni yaptığımı sanıyorum. Kıratlı Köyü ve diğer köylerin halkı ile merak uyandıracak söyleşiler gerçekleştirdim. Çalışmalara ait fotoğrafların ve videoların arşivlerde yer almasını sağladım. İş, artık sahiplerinin, araştırmacıların...

Journal of Social Sciences and Humanities:

Benim sorduğum ya da sormadığım soruların cevapları için,

- Haydi Kıratlı'ya! Haydi Kırcılar'a! Haydi Çakmak'a! Ve haydi Üçkabağaç'a!

Sosyolog Doç. Dr. Adem Sağır'ın dediği gibi,

“Ölüler... Onlar ölmedi aslında, yaşıyor. Bizi, yani hayatımızı yönetmeye devam ediyorlar...”

Hüseyin Karataş - 27 Eylül 2018 SAFRANBOLU

Çalışmalara destek veren kişiler:

1. Doç. Dr. Adem Sağır - Karabük Üniversitesi Sosyoloji Ana Bilim Dalı
2. Uğur Yanar – Arkeolog
3. Ali Çınar – Keçi Çobanı Kıratlı Köyü
4. Mehmet Kesen – Orman işçisi Kıratlı Köyü
5. Sütçü Aşkın – Kıratlı Köyü
6. Şener Koşmaz – Üçkabağaç Köyü
7. 1. Hüseyin – Kıratlı Köyü
8. 2. Hüseyin – Kıratlı Köyü